ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 99, Aralık 2019, s. 534-541

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.37853>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
28.09.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.12.2019

Abdelbagi Omer Ahmad ABDELGADER

Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisan Öğrencisi ,Tarih Bölümü
aomer6550@gmail.com

2014-2018 YILLARI ARASINDA KÖRFEZ KRİZİ FAKTÖRLERİ VE SONUÇLARI

Öz

Bu makale, 2014-2018 yılları arasında Katar, Körfez İşbirliği Konseyi ülkeleri ve Mısır arasında ortaya çıkan Körfez krizi tarihsel gelişimi ile ilgilidir. Araştırmacı, Körfez Krizinin köklerinin, Suudi Arabistan Krallığı'nın Katar topraklarına doğru genişleyen hırslarında, topraklarının bir uzantısı olarak 2014 yılına kadar dayandığı sonucuna varmıştır. Araştırmacının dolaylı sebep dediği şey budur. Araştırmacılar, acil nedenlerle ilgili olarak Katar'ın Müslüman Kardeşler 'deki konumunu, "Körfez İşbirliği Konseyi'nin devletleriyle Mısır'ı , Katarı temsil edilen "Cezire Kana-lının pozisyonu" olarak özetlemektedir. Ayrıca, Körfez İşbirliği Konseyi ülkeleri ve Mısır, Katar Devletinin Türkiye ve İran'a yaklaşmasından korkmasıdır. Makale, birinci ve ikinci Riyad Konferansı ve çıktılarını tartışmaktadır. Makale, 2017'deki krizin yoğunlaşmasına, ablukanın Katar Devletine uygulanmasına ve 2018 konso-loslar geri çekilmesini tartışmaya değinmektedir. Makale, Arap-Asya, Avrupa, Af-rika ve Amerika düzeylerinde Körfez-Katar krizinden uluslararası durumunu açık-lamaktadır. Özellikle, makale, Avrupa Birliği ve Amerika'nın terörle mücadelenin savunucuları olma konumuna odaklanmaktadır. Son olarak, araştırmacı bu yazıda hem Katar hem de Körfez İşbirliği Konseyi ülkeleri için yerel ve küresel düzeyde Körfez krizinden kaynaklanan siyasi ve ekonomik yönden ortaya çıkan en önemli sonuçları açıklamaya çalışmaktadır.

Anahtar kelimeler: Körfez krizi - Körfez - Katar, Körfez işbirliği konseyi devletleri.

THE REASON AND THE RESULT OF THE GULF CRISIS IN 2014-2018

Abstract

This article deals with the historical development of the Gulf crisis between Qatar, Gulf Cooperation Council countries and Egypt between 2014-2018. The researcher concluded that the roots of the Gulf Crisis were based until 2014 as an extension of the territory of the Kingdom of Saudi Arabia in its expanding ambitions towards Qatar. This is what the researcher calls indirect reason. For urgent reasons, the researchers summarize Qatar's position in the Muslim Brotherhood as the “position of the Jazeera Channel end repre-sented by the Gulf Cooperation Council states and Egypt, Qatar. Besides, the Gulf Coop-eration Council countries and Egypt is afraid of approaching the State of Qatar, Turkey, and Iran. The article discusses the first and second Riyadh Conference and its outcomes. The article focuses on the intensification of the crisis in 2017, the application of the blockade to the State of Qatar and the discussion of the withdrawal of consuls in 2018. The article describes the international situation from the Gulf-Qatar crisis at the Arab-Asian, European, African and American levels. In particular, the article focuses on the position of the European Union and America as defenders of the fight against terrorism. Finally, in this paper, the researcher tries to explain the most important political and economic consequences of the Gulf crisis at the local and global levels for both Qatar and the Gulf Cooperation Council countries.

Keywords: The Gulf crisis - Gulf - Qatar, Gulf Cooperation Council Gulf states.

GİRİŞ

Bazıları KİK üyeleri (Katar, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn Krallığı) arasındaki anlaşmazlığın Cezayir'deki otuz beşinci KİK zirvesinden birkaç gün önce, büyükelçilerin Doha'ya dönüşüyle başladığını düşünebilir. Ancak Körfez sisteminin dört üye ülkesi arasındaki bu apaçık ve eş görülmemiş ihtilaf, Körfez Evinin duvarlarına bir iz bırakacak ve bu işaretler siyasi gündemde ve bölgedeki güç dengesinde değişimlere yol açacaktır. (Katar ile Diplomatik kriz 2017) Bu yazıda Körfez krizinin nedenleri, sorunları, çözümleri, Doha büyükelçilerinin geri dönmesini aşma sorunu ve KİK içinde blokların ortaya çıkmasına sebep olan anlaşmazlıklar incelenmiştir.

5 Mayıs 2017'de Katar devletinin Hizbullah ve Hamas terörist örgütlerini desteklemesinden dolayı ve iç güvenliğine zarar vermesinden endişe duyulduğundan Suudi Arabistan, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn Krallığı, Katar Emirliği'ni kuşatma altına almaya çalışmıştır. Müslüman Kardeşler bu ülkelere karşı çıkarak İran Şii rejimine daha da yaklaşmıştır. Körfez işbirliğinin konseyi devletleri, 2013 yılından itibaren İran ve Türkiye ile ilişkilerini güçlendirmek isteyen Katar devleti dış siyasetinden endişelenmeye başlar. İran ve Türkiye körfez bölgesinde varlığını istemeyen Mısır ve KİK devletleri güvenliğini sağlamak üzere Katar dış politikasını durdurmaya kalkar. Katar, KİK ülkelerinden biri olarak dış siyaseti reddedildiğini düşünürmüştür. Katar Devleti'ne gelince, bu karar iç politikasına bir müdahale olarak görmüştür. Bu sebepten dolayı iç güvenliğini sağlamak isteyen KİK ülkeleri ve dış politikasını değiştirme istemeyen Katar devleti arasında bir gerginlik halaya gelmiştir. Körfez İşbirliği Devletleri'nin güvenliklerine tehdit oluşturan Katar sadece KİK ülkeler için değil ulusal politikalara bir tahdit olarak izlemişlerdir. (Yusuf 2017) 23 Kasım'da Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da

Katar Devleti ile Körfez İş birliği Konseyi, KİK ülkelerinin güvenlik ve istikrarı istikrarsızlaştıracak her türlü politikadan kaçınmaya yönelik tüm taahhütlerini hedef alan "Riyad Anlaşması" veya "Riyad Belgesi" anlaşmasını imzaladı. (Yusuf 2017). Buna göre, Katar Devleti Emiri Prens Tamim bin Hamad bin Halife Al Thani, Kuveyt'ten Şeyh Sabah Al-Ahmad El-Jaber Al-Sabah ve Suudi Arabistanlı Abdullah bin Abdülaziz El Suud'la görüşmelerde bulundu ve burada KİK ülkeleri arasındaki ilişkilerin kapsamlı bir incelemesini yürüttü. KİK Ülkeleri gerek iç güvenliği ve istikrarını sağlamak gerekse Katar devletiyle arasındaki anlayışsızlığı çözmek amacıyla bir araya geldiler. (alarabiyaTV 2017) Katar Devleti ve Kuveyt Emiri ile Suudi Arabistan Kralı Abdullah bin Abdülaziz El Suudi'n imzaladığı üç maddeye göre, KİK Devletlerinin içişlerine doğrudan müdahale edilmeyeceğine, KİK ülkeleri devletin rızası olmadıkça yönetmeliklerine aykırı faaliyet gösteren hain ve muhalif gruplarını desteklemeyeceğine ve muhalif medyayı da desteklemeyeceği konusunda karara varılmıştır. Belgenin ikinci maddesine göre Körfez İşbirliği Konseyi devletlerinin iç güvenliğini ve istikrarını sağlamak için , Katar Devleti Müslüman kardeşleri veya herhangi bir terör grubu desteklememelidir (Al-Arabiya 2017). Bu anlaşma temelinde KİK devletleri, Katar Hükümeti'ni kritik bir konuma getirdi. Özellikle Müslüman Kardeşler hareketi ile iş birliği yapmama hususunda Katar devletini uyarmıştır. Çünkü Müslüman Kardeşler hareketinin desteğini terk etmek, kardeş Rejimlere sahip ülkelerle iş birliği yapmamak demektir. Türkiye, son yıllarda Katar ile siyasi ilişkilerde önemli ilerlemeler kaydetti. Bu şart, belgede açıkça belirtilmese de hem Suudi Arabistan hem de Birleşik Arap Emirlikleri tarafından aranan hedeflerin ön saflarında yer aldı.

İLK DİPLOMATİK KRİZ (BÜYÜKELÇİLERİN ÇEKİLMESİ)

2014'ün ilk aylarında Doha'da KİK ülkeleri ve Katar arasında bir tür siyasi gerilim görüldü (Wikiwand 2018). Bunun sebebi ise Riyad belgesindeki KİK ülkeleri tarafından yapılan taleplere Katar'ın uymaması ve terörist hareketler ile Müslüman Kardeşler hareketine destek sağlanmasıdır. Suudi Arabistan krallığı, Bahreyn emirliği ve BAE, 2013 Riyad belgesine uymayan Katar devletinden konsoloslarını geri çektiler. Doha ve KİK arasındaki diplomatik kriz Mart 2014'ten Kasım 2014'e kadar dokuz ay boyunca devam etti. Son olarak, Kuveyt ve Umman arabuluculuğundan sonra çözümlere ulaşıldı (Alkhtib 2017).

Kuveyt-Umman arabuluculuğundan sonra Riyad Ek Sözleşmesi olarak bilinen ve 2013 yılında Riyad anlaşmasına tamamlayıcı olan KİK ve Doha arasındaki şartlara dayanarak, büyükelçiler Doha'ya geri döndüler. Doha ve Riyad arasındaki kriz, sadece Arap Bahar'ının başlangıcı değildi. Bu anlamsızlık 20. yüzyılın başlarına kadar uzanıyor. Çünkü bu dönemde Suudi Arabistan Katar emirliğini doğal sınırlarına katmaya çalıştı. Aynı zamanda Suudi Arabistan da tüm Arap bölgesi üzerinde siyasi hegemonya empoze ediyordu (Hamdiya 2016).

Doha ve Ankara hükümeti arasındaki siyasi yakınlaşmalarından, Suudi Arabistan kralı korkmaya başladı. Özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın birçok İslam ülkesinde iyi tanınması, Müslüman dünyanın gerçek kurtarıcısı olarak görülmesi ve vizyon sahibi bir lider olması sebebiyle Ankara'yla yakınlaşmasını önlemek için mümkün olan her şeyi yapmıştır. 2015'te Suudi Arabistan'ın Türkiye ile Katar yakınlaştığından dolayı kaygısı artırmıştır. Çünkü bu dönemde Rusya Uçağı (Su- 24'ün) Türkiye'nin sınırlarında düşürülmesinden sonra Ankara ile Moskova arasındaki siyasi ilişkiler gerginleşmeye başladı (Hassan 2015).

Türkiye Rusya'dan doğal gazı ithal eden ikinci ülke olmasına rağmen, Rusya doğalgazı yasakladı. Bu yüzden Ankara alternatif bir doğal gaz ithalatı aramak zorunda kaldı. Ve doğalgazı ithal etmek için Doha'ya döndü. Katar Türkiye'nin talebini memnuniyetle karşıladı. Dolayısı-

la Ankara'da ki Katarın Büyükelçisi "Salim Mübarek El Şafi", ülkesinin Türkiye'ye uzun süre doğal gaz ithalatına yönelik hazırlıklarını hızlandırmaya istekli olduğunu söyledi. Türkiye Katar'dan uzun süre ve düzenli bir şekilde doğal gazı ithal etmek amacıyla Türkiye Petrol Boru Hattı Şirketi (BOTAS) ve Katar Ulusal Petrol Şirketi (QNOC) bir anlaşma imzaladı. Bu anlaşma, inşaat, sağlık, teknoloji, çevre, ekonomik ve diğerleri dâhil olmak üzere anlaşmaların bir kombinasyonunu içeriyordu (Tashağatai ve Erdoğan 2016).

2014 RİYAD İKİNCİ KONFERANSI (UYGULAMA ÖĞELERİ VE MEKANİZMALARI)

Suudi Arabistan Kralı Abdullah bin Abdülaziz El Suudi'n daveti üzerine, Kuveyt Emiri "Sabah El-Ahmet Al-Jaber Al-Sabah", Bahreyn Kralı "Hamad bin İsa El Halife", Arap birleşik devletleri başkanının yardımcısı" Muhammed bin Reşit Al Maktum", Abu Dabi prensi" Muhammed bin Zayed Al Nahyan", Katar Emiri" Tamim bin Hamad bin Halife El Thani" körfez işbirliği konseyi devletlerinin güvenliği, ekonomik işbirliğini ve sosyal yardımlaşması amacıyla 16 Kasım 2014'te Riyad'da resmi görüşmeler yapmışlardı. Ve buna göre Riyad tamamlayıcı anlaşması imzalandı (Khammash 2017). O zaman Riyad tamamlayıcı anlaşması nedir?

Bu anlaşmayı Riyad birinci anlaşmasını onaylamak için Katar ile KİK ülkeleri arasında gizli bir anlaşmadır. Bu anlaşma, önceki Riyad anlaşmasının şart ve koşullarına uyma gereğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla Bu Anlaşma, KİK Devletlerin, herhangi bir devletin bu koşullara uymaması veya herhangi bir koşulun ihlal edilmesi durumunda, bölgenin güvenliğini ve istikrarını korumak için gerekli önlemleri almasını Konsey'e bildirir. Bu anlaşma dört maddeyi içeriyordu:

1. Riyad Anlaşması ve yürütme mekanizmasının herhangi bir hükmüne uyulmamasının, burada belirtilenlerin ihlali olduğunu teyit etmektedir.
2. Riyad Ek Sözleşmesi'ndeki istihbarat danışmanlarının tüm bulgularına, kararın verilmesinden sonraki bir ay içerisinde uyulmalıdır.
3. KİK ülkelerine zarar veren kişilere doğrudan veya dolaylı olarak yurt içinde veya dışında herhangi bir kişiye iş vermemek, yerleştirmemek. KİK ülkelerini Tehdit oluşturan haber ve programları yayınlayan medya kuruluşları yasaklanmalıdır. Ayrıca Bu Anlaşmada herhangi bir kusur olması durumunda, herhangi bir KİK Devleti, tüm yasal prosedürlerin uygulanmasına uymalıdır. Bu taahhüt, medyada açıklanan yaptırımları içeriyordu (El ArabiyaTV 2017).
4. Tüm KİK ülkelerinin güvenliğini istikrarlı bir şekilde gerçekleştirmek amacıyla Mısır Arap Cumhuriyeti'ni ekonomik ve politik olarak desteklemeyi taahhüt etmek. El Cezire kanallarına (Al Jazeera Direct) zarar veren tüm doğrudan ve dolaylı medya faaliyetlerini durdurulması. Riyad Ek Anlaşması'nın uygulanmasına ilişkin mekanizma için, KİK ülkelerinin iç ve dış politikalarına ilişkin üç maddeyi kapsamaktaydı ve burada KİK ülkelerinin dış politikasını tanımlayan ikinci maddeye odaklanacağız. Bunlar şunları içerir:
 1. Müslüman Kardeşleri KİK ülkelerinin içinde ve dışında maddi veya gayri resmi olarak, desteklememek.
 2. Katar topraklarından Müslüman Kardeşler çıkarılmalıdır. Ve KİK ülkeleri bu kişilerin listesini sunmalıdır (El ArabiyaTV 2017).
 3. Yemen, Suriye veya diğer fitne sitelerinde olan, KİK ülkelerinin güvenliğine ve istikrarına bir tehdit oluşturan aşırı grupları destek vermemelidir.

4. KİK Devletlerine karşı hareket edenleri, mevcut veya eski görevliler olsun, desteklenmemelidir.
5. KİK ülkelerine mensup bireyleri hükümetlerine karşı eğitmek ve nitelendirmek isteyen akademileri, kurumları veya merkezleri kapatmak.

2017 YILINDA İKİNCİ DİPLOMATİK KRİZ (KUŞATMA)

Körfez ilişkileri, 5 Temmuz 2017'de doruğa ulaşan keskin bir siyasi gerilime tanık oldu. KİK ülkeleri (Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn Krallığı), Mısır Cumhuriyetiyle Riyad Anlaşmasının hükümlerine uymayan Katar hükümetine karşı ciddi bir politika yürütmek için tasarlanmıştır. Buna göre, dört ülkenin dışişleri bakanları, Katar'ın Müslüman Kardeşler ve diğer siyasi örgütler konusundaki tutumlarına dair açık bir sonuçlara ulaşmak için 5 Temmuz 2017 Çarşamba günü Kahire'de bir araya geldi (RT 2017). Bu Toplantıda katılımcılar, bir açıklama yapıp aşağıdaki ilkelere bağlılıklarını gösterdiler.

1. Her türlü şekilde radikal ve terörizm eylemlerini durdurması.
2. Nefrete, şiddete teşvik ve tahrik etmeyi bırakmak.
3. Körfez İş birliği Konseyi çerçevesinde 2013 için Riyad Anlaşmasına ve 2014 yılı ek sözleşme ve uygulama mekanizmalarına tam yükümlülüğü.
4. Mayıs 2017'de Riyad'da düzenlenen Arap-Amerikan İslam Zirvesi'ni sonuçlarına bağlılığı.
5. KİK Devletlerinin iç işlerine karışmamak, KİK devletlerinin karışına çıkanlara desteklememek.
6. Uluslararası barışı ve güvenliği tehdit eden her türlü aşırılık ve terörizmle yüzleşme uluslararası toplumun sorumluluğu (RT 2017).

Katar'ı uluslararası düzeyde boykot eden ülkeler, krizin ardındaki nedenleri ve sebepleri belirtmediler, ancak genel suçlamalarda kaldılar. ABD Dışişleri Bakanlığı daha sonra, bu hareketlerin aslında Katar'a birçok suçlamada bulunan KİK ülkeleri arasında teröre destek veya uzun zamandır devam eden şikâyetler hakkındaki endişeleriyle ilgili olduğunu sorguladı.

KUŞATMA NEDENLERİ:

1. Irak'ta Katar ile Şii ve Sünni gruplar arasında sivil kayıplara insani erişimin sağlanması ve 2000 sivilin serbest bırakılması için bir mahkûm değişimi anlaşması yapıldı. Katar, Irak'taki Şii gruplara 700 milyon dolar, Şam Kurtuluş Örgütü'ne 140 milyon dolar ve İslamcı kurtuluş hareketine 80 milyon dolar ödedi (Wikipedia TY).
2. Katar Emir'inin İran'ı yücelten, onu güçlü, önemli olarak nitelendiren ve bölgenin güvenliğini koruyan ifadeleri ve Prens Tamim 'in söylediği ifadeler, Suudi Arabistan'ın kralını kızdırdı. Çünkü Suudi Arabistan'a göre İran Arap bölgesine en büyük tehdit olarak görülen bir devlettir (al-Jbeir 2018).
3. KİK ülkelerinin güvenliğine ve istikrarına için tehdit olarak görülen Müslüman Kardeşler 'in ortadan kaldırılması (Al-Jubeir 2018). Suudi Arabistan'ın dış işleri bakanı Adil Al-Jubair: "... Müslüman Kardeşler, Ayman el Zevahiri'nin çıktığı Tekfir ve El-Hicra örgütünün kurucu babasıdır. Aynı zamanda Tekfir ve El-Hicra Örgütü, El-Kaide'nin ortaya çıkmasına yol açtı. El Kaide, hem El-Nurse önüne hem de İşid örgütüne kurucusudur. Buna göre KİK ülkeleri, Müslüman

Kardeşler, özellikle Mısır'daki Müslüman Kardeşler hakkında olumsuz bir görüş sahip olduğunu söylüyor (Orkaçı 2017).

4. Arap bölgesine Türk ve İran etkisinin geri dönüşünden korkmak: Türkiye Katarla ilişkilerinde, Türkiye'ye yapılan başarısız darbe girişimi sonrasında Doha'nın güvenilirliğini kanıtladığı diplomatik ve ekonomik ilişkilerde kayda değer bir ilerleme kaydetti. Doha, darbe girişimini reddettiğini ve seçilmiş hükümete desteğini açıkladı. Doha ayrıca Al Jazeera aracılığıyla kapsamlı bir etkinlik üzerinde çalışmış ve 48 saat boyunca hem Ankara hem de İstanbul'daki en son gelişmeleri takip etmek için özel operasyon odaları tahsis etmiştir (Yıldırım 2017), (TurkeyPost 2017).

Doha ve Ankara arasındaki siyasi ve ekonomik gelişme kuşkusuz iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesine yol açacaktır. Ve bu da KİK ülkeleri çıkarları için bir tehdit oluşturuyor. Özellikle de KİK ülkeleri, Türkiye'nin bölgedeki Arap müdahalesine bir geri dönüş olarak tekrar müdahalede bulunduğunu düşünmektedir (Gümüslüoğlu 2017). Ayrıca KİK ülkelerinin - bölgedeki İran emelleri korkusu, krizin nedenlerinden biriydi. Özellikle Tahran'ın Hürmüz Boğazındaki adaları, İran'ın doğal bir uzantısı olarak gördüğü ve 1971'de Körfez'den İngiliz birliklerinin çekilmesinden sonra, Birleşik Arap devletlerine ait olan (Ebu Musa ve Tünüp) adalarını işgal etmeye zorladığı düşünülmektedir (Elqahtany 2008).

ULUSLARARASI TOPLUMUN KÖRFEZ KRİZİNE TUTUMU

Boykotun kararı Suudi Arabistan ve müttefikleri tarafından ilan edilince uluslararası toplum iki gruba ayrılmıştır. Birincisi Katar devletini suçlu bir devlet olarak kabul ediyor. Libya'nın doğu hükümeti, Maldivler cumhuriyeti, Moritanya cumhuriyeti, "İsrail" hükümeti ve Yemen halk partisi Kik ülkelerini destekleyerek Katar'la siyasi ve iktisadi ilişkilerini kesmişlerdir.

Aynı zamanda bazı ülkeler olumlu bir tutum sergilemişlerdir. Sudan hükümeti, Türkiye Cumhuriyeti, Pakistan devleti ve İran, KİK ülkelerinden bu krizi askeri Müdahale olmadan barış yolları ve diplomatik vesileler üzerinden çözmesini talep etmişler. Böylelikle iki tarafa yararlı olacağını açıklamışlardır. Bunun yanında ABD ve Rusya körfez krizinin hem acil bir şekilde hem de barış yollarıyla çözüleceğini umuyorlar. Böylece Amerika Dışişleri bakanı Risk TAYLIRSON ve Amerika Savunma bakanı James MATIS Suudi Arabistan, Mısır ve Bahreyn Katar'ın teröre engel olmamasını temenni ediyorlar. KİK krizi çözebilmek için ABD hazır olduğunu gösterdiler.

KÖRFEZ KRİZİ SONUÇLARI

Hiç şüphe yok ki Katar'a, KİK ülkeleri tarafından uygulanan abluka iki tarafın da zarara uğramasına neden olmuştur. Ekonomik açıdan abluka kararı verir vermez Katar riyalı yüzde yedi oranıyla düşmüştür (Cnn 2017). Bunu ek olarak Ekonomik abluka, Katarlılar arasında gıda ürünleri eksikliğine yol açmıştır. Katar tüketim mallarının %80'ini KİK ülkelerinden ithal ederken Yerli üretim yüzde %1 idi. Yediden fazla havayolu şirketi bu abluka sebebiyle KİK ülkeleriyle uçuşlarını askıya aldı. Ve Katar bayrağı taşıyan nehir taşıma hatları da durduruldu (Kabbani 2017). Öte yandan, kuşatma krizi, Doha'yı KİK ülkelerinin dışındaki yatırımcıları ve müttefikleri aramaya itti. Pakistan, Çin, Avustralya, Rusya ve Türkiye gibi ülkelerle bir dizi ekonomik anlaşma imzalandı (Kabbani 2017). Bu anlaşmalar ekonomik ve askeri yönleri içeriyordu (Badawi 2017). Katarlılar ithalattan ziyade yerel üretime yöneldiler (Yılmaz 2019). Yerli üretim yasağın ardından %1'den %30'a çıktı. Yukarıdakilere ek olarak, birçok Kriz ülkelerinin-

öğrencileri Katar, Suudi, Bahreyn ve Arap birleşik devletleri üniversitelerindeki statülerini kaybetmiş, bu da üniversite çalışmalarının kesintiye uğramasına neden olmuştur (Alguds 2017).

SÖZÜN ÖZÜ

Körfez ülkeleri ve Katar arasındaki çatışmanın kendilerine göre nedenleri ve sonuçları olmasına rağmen, bir tartışma konusu olmaya devam edecektir. Katar'ı terörün devlet destekleyicisi olarak suçlayanların ifadelerine bakarsak; Katar, terörle mücadelede Amerika'nın müttefiklerinden biridir ve ABD, Almanya, Rusya, Fransa ve diğerleri gibi çoğu Avrupa ülkesi, bu anlaşmazlıkları askeri çözümlere başvurmadan barışçıl ve diplomatik yollarla çözmek için her iki tarafa çağrıda bulunmuştur. Öte yandan, abluka altındaki ülkeler tarafından benimsenen çözümler, iki tarafın da zarar görmesine sebep olmuştur., Katar, tarihi ve etnik kültürel ilişkileri olan eski müttefiklerini kaybetmiştir. Yapılan ilerlemenin yanı sıra, Türk-İran-Katar yakınlaşması, savunma alanına yönelmiştir. Ayrıca, Katar'ın Basra Körfezi'nde İranlı bir Türk üssü haline geldiğini söyleyebiliriz ki, bu geçmişe göre daha çok korku yaratmıştır.

Ekonomik açıdan, kriz ihtilafın her iki tarafında da büyük bir bozulmaya yol açmıştır, çünkü KİK artık Katar ithalat piyasası değildir ve tersi de geçerlidir. Fakat Katar için kuşatmanın olumlu noktaları var. Ambargo politikasından sonra Katar, KİK ülkelerinin ithalat politikası sonucunda iç Üretime yöneldi. Ve bu da Katarın yerel üretimi kısa bir sürede %1'den %30'a yükseldi. Dahası, KİK ülkeleri Katarla krizi sadece diplomatik ve ekonomik ilişkilere bağlantılı değildi, aynı zamanda insani meselelere odaklanmıştı. Daha açık bir ifadeyle körfez krizinden zarar gören siyasetçiler değildir. Ancak bu krizin gerçek kurbanları öğrenciler, hastalar ve yatırımcılardır.

KAYNAKLAR

- Alarabiya. "", Temmuz 2017, Pazartesi. [Online]. Mevcut ., Varış tarihi Çarşamba Şubat 2018. Temmuz 2017. <http://www.alarabiya.net> (erişildi: Şubat 2018).
- AlarabiyaTV. Körfez Devletleri ile Katar Gizli anlaşması'nın belgeleri. GY Temmuz 2017. <http://www.alarabiya.net>.
- Alguds. Katar "İnsan Hakları Muharebesi" ve Abluka Devletlerinin Faillerini Aşmak için Yıkıcı Olduğunu. 30 Eylül 2017. <http://www.alquds.co.uk> (erişildi: Mart 28, 2018).
- Al-Jbeir, Adel. İran, bölge ve dünya için tek ve en tehlikelidir. 23 şUBAT 2018. <https://twitter.com/KSAMOFA> (erişildi: mART 4, 2018).
- Al-Jubeir, Adel. İran bögeye ve Dünyaya karşı tek tehdit. 23 Şubat 2018. <https://twitter.com> (erişildi: Mart 4, 2018).
- Alkhtib, Maher. katar ile Suudi Çatışmalarındaki Gizli Sebep nedir. 26 Mayıs 2017. www.alalam.ir/news (erişildi: Mart 20, 2018).
- Badawi, Ibrahim. Türk - Katar İlişkileri Kuşatmadan Sonra Güçlendirild. 31 Ekim 2017. <http://www.raya.com> (erişildi: Mart 29, 2018).
- Cnn. Katar, KİK ülkeleri Doha ile diplomatik ilişkileri kestikten sonra ekonomik kriz ile karşı karşıyadır. 6 Haziran 2017. <https://arabic.cnn.com> (erişildi: Mart 28, 2018).
- El ArabiyaTV. «Riyad Ek Anlaşmasının Gizli Belgesi.» El Arabiya. TEmmuz 2017. <http://www.alarabiya.net> (erişildi: Şubat 23, 2018).

- Elqahtany, Abdelgadir Mahmud, (2008), Körfez Modern Tarihi., almerkez alkavmi lisakafa ve alturas. Doha.
- Gümüşlüoğlu, Feyza,(2017) , "Katar Krizi: Terör Listesinde Kim Kimdir" Ortadoğu analiz-Katar Krizi, ORSAM, Ankara, S. 9-11.
- Hamdiya, Mohammed Abu. «Rusya ve Türkiye - siyaseti gölgeleyen bir.» RT.Arabic. 9 Ağustos 2016. <https://www.youtube.com> (erişildi: Mart 2, 2018).
- Hassan, İslam Khalid. «Körfez-Körfez Farklılıkları:Çözümün Nedenleri,Sorunları ve Mekanizmaları,» Al Jazeera Araştırma Merkezi. 15 Ocak 2015. <http://studies.aljazeera.net/ar/files/gccpath>.
- Kabbani, Nader. Körfez Krizinin Yüksek Gerilim ve Ekonomik Etkisi. 15 Temmuz 2017. <https://www.brookings.edu/blog/markaz>.
- Katar ile Diplomatik kriz. 18 Mayıs 2017. <https://www.wikiwand.com>.
- Khammash, Nadin. «KİK Ülkeleri ile Katar Anlaşması Belgeleri 2013-2014.» ALARABIYA NET. 10 Temmuz 2017. <http://ara.tv/zf9n> (erişildi: Mart 1, 2018).
- Orkaçı, Serhat, (2017) , "Katar Krizi'nin Afrika'daki Yaysımları" Ortadoğu analiz , Orsam, Ankara, S. 22-23.
- RT. «Katar ve Boykot Devletleri ortak bildirisi'nin tam Metini.» RT Arap kanalı. 5 Mayıs 2017. <https://arabic.rt.com> (erişildi: Şubat 20, 2018).
- Tashağatai ve Erdoğan, Gulshan ve Hussein. «Ankara'da Katar Büyükelçisi(Türkiye'ye sıvılaştırılmış gazın aktarımı için sürekli hazırlığımız).» Anadolu Ajans. 25 Mart 2016. <http://ara.tv/zf9nq> (erişildi: Mart 2, 2018).
- TurkeyPost. Türkiye'nin Doha büyükelçisi Katar'ın başarısız darbe girişimi. 13 Temmuz 2017. <https://www.turkey-post.net> . (erişildi: Mart 29, 2018).
- Wikipedia. 2017-2018 yılında Katar kirizi. GY AY TY. <https://www.wikipedia.com> (erişildi: Şubat 20, 2018).
- Wikiwand. Körfezdeki büyükelçilerin çekilmesinin krizi. 1 Mart 2018. <http://www.wikiwand.com>.
- Yıldırım, Receb, (2017) , Golon örgütü ve darbe teşebbüsü, İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yılmaz, Duhan Can.,(2019), "Katar Diplomatik Krizi'nin Ekonomi Bağlamında Değerlendirilmesi" , Uluslararası kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, S. 109-131.
- Yusuf, Mohammed. «2013 Riyad anlaşmasının şartları ve Katar taahhütleri.» Almrsl. 12 Temmuz 2017. <https://www.almrsl.com>.